

mintájára – a londoni magyar kulturális intézetet, amíg Rákosi telefonon haza nem rendeli. Történetesen a Rajk-per idején. Így nemcsak Erdélybe, Magyarországra sem térhetett haza sohasem. Az '56-os magyar forradalom leverését pedig a trianoninál is nagyobb traumaként éli át: belső emigrációba vonul, csak művészete révén tartja a kapcsolatot a külvilággal.

Egy London melletti szanatóriumban halt meg, 1990-ben. A szomorú eseményt a magyarországi hírügynökségek meg sem említették, Nagy-Britanniában azonban – ahogy a kései pályatárs, Kass János írja –, „a nagy újságok, a vezető lapok részletesen méltatták sorsát, pályafutását és művészetét. Nem az emigránsról, hanem a zseniális alkotóról írtak. Mert a szigetország a magáénak tudta ezt az Erdélyben, Kolozsváron született, Magyarországról emigrált, s Londonban a második világháborúban is példát mutató magyart.”

Több mint fél évszázados angliai „tartózkodása” idején csak az életkörülményei változtak meg Budaynak – „ihlető anyaga” ugyanaz maradt. Pontosabban: az szélesedett „nemzet-feletti-vé”. Mindvégig az organikus építkezés útját járta, ahogyan 1970-ben életére és művészetére visszatekintve összegezte: „Minden egyes állomás magában hordja mindazt, ami megelőz- te, és az előjelét mindannak, ami utána következik.”

Cseke Péter

Buday Györgyről lapunk több számában is megemlékezünk, így például a 2007/2 számban, valamint a 2007/1 szám is foglalkozott vele, a régebbi évfolyamokat most nem említve. Számos ex libris alkotója volt, a magyar fametsző művészet méltó reprezentánsa.

Mayer József

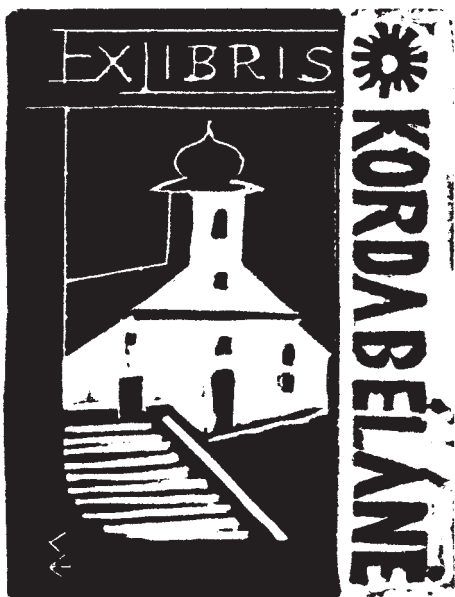
RÉGEN VOLT..., HOGY IS VOLT?

Soltra Elemér festő-, grafikus-és éremművész december 17-én töltötte be 85. életévét. Ebből az alkalomból köszöntjük írásunkkal. Még szűkebb hazájában sem mindenki tudja e neves éremművészről és országos hírű rajzpedagógusról, hogy alkotó pályája során két olyan időszak is volt, amikor készített ex libriseket. Méltó hát, hogy lapunk olvasói megismerjék ebbéli tevékenységét.

Ám nézzük először gazdag alkotói életútját!

A Somogy megyei Jákó községben született, ahol édesapja református kántortanító volt. Az elemi iskola négy osztályát szülőfalujában végezte, ötödiktől a kaposvári Somsics Pál gimnáziumban folytatta tanulmányait, majd a felső négy évfolyamot a csurgói református gimnáziumban járta, s érettségi vizsgát is ott tett. „*Nem tudom, szerencsém vagy nem, de mindjárt az első menetben felvettek a Képzőművészeti Főiskolára.*” – mondta 1993 áprilisában egy vele készített interjúban. Kandó László osztályában dolgozott az Epres-kerti műteremben. Tanulmányai befejeztével előbb tanársegéd lett a Főiskolán, de aztán visszatért a Dél-Dunántúlra: „*Úgy éreztem, hogy nekem kötelességeim vannak a szülőföldön*” – mondta. Így aztán Kaposvárra került rajztanárnak, s rövid idő elteltével szakfelügyelői megbízást kapott. Majd a pécsi Pedagógiai Főiskola gyakorló iskolájának tanára lett, s onnan egyenes út vezetett e főiskola Rajz Tanszékére. Eközben festett, rajzolt, tankönyveket írt, és rajzpedagógiai módszereket dolgozott ki. Sőt, szánt időt arra is, hogy az éremművészet felé tegyen lépéseket, és ebben a művészeti ágban is kialakítsa sajátos alkotói világát.

Ex librisrel és kisgrafikával már főiskolás korában kezdett foglalkozni. Ehhez az inspirációt az adta, hogy Varga Nándor Lajosnak is az Epres-kertben volt a műterme, állandóan ott tartózkodott, s hozzá nemcsak a növendékek, hanem a tanárok is bejártak. „*Kevés ex librist láttam én ott akkor, magam mégis vonzódtam e műfajhoz, és inkább ezt készítettem, ha linóleummal dolgoztam. Jó barátságban voltam főiskolás koromban Diskay Lenkével, aki később európai hírű ex libris művészünk lett... Magam is készítettem akkor, ott ex libriseket barátaimnak.*” Sajnálatos, hogy Soltra e korai ex librisei közül egyetlen darabot sem ismerek. A nagy gyűjtők: Galambos Ferenc, Katona Gábor, Csányi István, Semsey Andor és mások, sőt még a pécsi Szentesi Flórián gyűjteményében sem lehetett megtalálni. Pedig figyelemre méltó, ahogy erről az intim műfajról vall Soltra Elemér: „*Akkor jöttem rá, hogy az ex libris nem „kis” grafika, hanem külön észjárás, külön teremtő fantázia szükséges tervezéséhez, mely megköveteli a képzel és a betű organikus egységét. Készítése pedig olyan művességet igényel a képzelettől és a kéztől, mely semmiféle elnagyoltságot nem*

Soltra Elemér linómetszete, X3

Soltra Elemér linómetszete, X3

tűrhet meg. Ezt azonban úgy kell kivitelezni, hogy ne maradjon nyoma a gépiességnek; könnyed, szellemes és örömet szerző hatású legyen. Így lehet valóban könyvjegy belőle, amely díszíti is a könyv első lapját.”

Soltra Elemér linómetszete, X3

Az élet sodrában eltávolodott az ex librisek világától, és közel fél évszázad múlva talált vissza, amikor a pécsi Kisgrafika Barátok Körének tagsága meghívta elnökének és művészeti vezetőjének az elhunyt Martyn Ferenc utódjául. Meghívásáról így nyilatkozott:

„Őszintén mondhatom, hogy nagy megtiszteltetésnek vettem a felkérést, és nem vagyok egészen biztos abban, hogy kellőképpen be is tudom tölteni azt.” A végzett munkáról pedig a következőképpen „Számos idős és középkorú szenvedélyes gyűjtő lett barátom ezáltal. Annak meg kimondottan örülni tudok, hogy a már korábban kialakult külföldi kapcsolatok a nehéz helyzeteinkben is fennmaradtak, sőt elindítója tudott lenni gárdánk a Duna melletti régiók nemzetközi találkozóinak.”

Ebben az időben újra készített linóleummetszéssel ex libriseket. Lapjait egyensúly, rend és harmónia jellemzi. A vonal szépségének, kifejező erejének fontos szerepet tulajdonít, és él a tömör kontrasztok mellett az artisztikus vonalritmus adta lehetőségekkel. Ezeket a miniatűr alkotásokon visszatért a Varga Nándor Lajostól tanult grafikai hagyományokhoz. Továbbra is linóleumba véste ex libriseit, alkalmi grafikáit. Kiszámú ex librisei – melyeket zömében pécsi gyűjtőknek készített – szerves részét adják gazdag festői, grafikai, érmészeti munkásságának. Erről Berényi Ágnes írt 2003-ban egyetemi szakdolgozatot.

Úgy véljük, valamennyien gazdagodhatunk azáltal, ha Soltra Elemér utóbbi időben készült ex libriseiből néhányat megismerünk.

A festő és grafikusművész ünnepeltnek születésnapján további jó egészséget kívánunk az ex libris- és kisgrafika-gyűjtők és a barátok népes családjá nevében.

Lenkey István

A JASCHIK-KÖR KIÁLLÍTÁSÁRÓL

A múlt század harmincas éveiben a Nemzeti Színházban sok sikert aratott díszleteivel **Jaschik Álmos** (1885-1950). Róla nevezték el csoportosulásukat azok a művésztanárok, akiknek szeptemberben közös kiállításuk nyílt Óbudán, a Szél utcai kollégium galériájában.

fotó: Palásthy Lajos

A kiállítást **Kőhegyi Gyula** grafikusművész nyitotta meg. Beszédét a Körnek névadó mester munkásságának ismertetésével kezdte. Elmondta, hogy miként a hat kiállító, Jaschik is foglalkozott művészeti oktatással. 1907 és 1920 között a Fővárosi Iparrajziskola tanára volt, majd magániskolát vezetett. Sokoldalú, kísérletező alkat volt, aki a díszlettervezés mellett grafikus, illusztrátori tevékenységet is folytatott.

A kiállító művészekről szólva Kőhegyi megemlítette, hogy mind a hatan a budapesti Kézműipari Szakközépiskolában tanítanak. (Az intézményhez Egyesületünket szívélyes kapcsolat fűzi. Az iskola több ízben tette már lehetővé, hogy tagságunk műtermeiket meglátogassa, s ennek során a gyűjtők további hasznos ismereteket szerezhessenek. Szerk.) A megnyitó során a hallgatóság részletes tájékoztatást kapott a hat kiállító pályafutásáról. Közülük ketten „oszlopos” tagjai a KBK-nak, így a róluk szükséges ismertetést a megnyitó szövegéből kölcsönözzük.

Ürmös Péter Pécsen szerzett 1978-ban rajztanári diplomát, majd Salzburgban, a Nyári Képzőművészeti Akadémián litográfiai ismereteit bővíti. 1986 és 88 között a Budapesti Műszaki Egyetem színdinamikai szakának hallgatója. 1995-től akkreditált színdinamikai szakértő. Tizenöt éven át vesz részt az Ajkán rendezett grafikai táborban. Gyakran megfordul Erdélyben, szakmai kísérletezéssel foglalkozik a két évenként Kézdivásárhelyen és a Bálványoson megrendezett képzőművészeti táborban. 2002-ben elvégzi a Mozgókép- és Médiaismeretek kurzusát. 2003-ban a Számítógépes képfeldolgozás c. szak hallgatója.

Tanulmányúton járt Németországban és Svédországban, ösztöndíjasként Olaszországban. Több mint 20 egyéni kiállítása volt itthon és külföldön. Exlibris-művészként Európán kívül Japánban és Kínában is ismertek kisméretű grafikái. Ezen a kiállításon két akvatintával szerepelt. Ez az eljárás a tónusok gazdag kezelését teszi lehetővé.

Varga Péter 1968-ban a Szegedi Tanárképző Főiskolán végzett. Az említett budapesti szakiskolában 1971 óta tanít, majd itt igazgató helyettes. Nevéhez fűződik a grafikai műhely létrehozása. 2000-ben az Iparművészeti Egyetemen rajz- és